

(أ) الملحق

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาแนวทางเชิงปฏิบัติของการปกครองส่วนบุคคลและทรัพย์สินในพื้นที่อำเภอชะหา จังหวัดยะลา
2. ข้อที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น จึงไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ของท่านแต่อย่างใด จึงใคร่ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงตามที่มีการปฏิบัติในหมู่บ้านหรือครอบครัวของท่าน
3. แบบสอบถามนี้มี 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อศึกษาแนวทางเชิงปฏิบัติของการปกครองส่วนบุคคลและทรัพย์สินในพื้นที่อำเภอชะหา จังหวัดยะลา

ขอขอบคุณ

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ
  - ชาย
  - หญิง
2. อายุ ..... ปี
3. ตำแหน่ง
  - อีหม่าม
  - บิลาล
  - กรรมการมัสยิด
  - ครูสอนศาสนา
  - ข้าราชการ
  - อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติเกี่ยวกับการปกครองส่วนบุคคลและทรัพย์สิน(วิลายะห์)ในเขตอำเภอยะหา จังหวัดยะลา

วาลีการแต่งงาน

1. ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านท่าน ใครทำหน้าที่เป็นวาลีในการแต่งงานมากที่สุด
  - บิดา
  - ปู่
  - พี่ชาย
  - พี่ชายน้องชายที่ร่วมบิดามารดา
  - พี่ชายน้องชายที่ร่วมบิดา
  - บุตรพี่ชายน้องชายที่ร่วมบิดามารดา
  - บุตรพี่ชายน้องชายที่ร่วมบิดา
  - กอฎี/ฮากีม
2. ในหมู่บ้านของท่านมีการแต่งงานโดยใช้วาลีฮากีมหรือไม่?
  - มี
  - ไม่มี
    - หมายเหตุ ถ้าตอบว่า (มี) ให้ตอบข้อ 3 ถ้าตอบว่า (ไม่มี) ให้ข้ามไปตอบข้อ 4
3. ผู้ที่แต่งงานโดยใช้วาลีฮากีม ส่วนใหญ่มีเหตุผลใด
  - วาลีเดิมไม่ยินยอม
  - วาลีไม่อยู่
  - วาลีไม่สามารถทำหน้าที่ได้

- อยู่ในระหว่างการเดินทาง
  - อื่นๆ ระบุ .....
4. เมื่อมีคนมาสู่ขอบุตรสาวหรือผู้ที่ภายใต้การปกครองที่เป็น โสด วาตีตัดสินใจเลือกคู่ครองอย่างไร?
- เลือกคู่ครองด้วยตนเองโดยไม่ปรึกษาผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง
  - ปรึกษาญาติพี่น้องโดยไม่ปรึกษาผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง
  - ปรึกษาผู้ที่อยู่ใต้ปกครองก่อน
5. กรณีที่มีคนมาสู่ขอหญิงม่าย ใครเป็นผู้ตัดสินใจเลือกคู่ครอง
- วาตี
  - หญิงม่ายเอง
  - อื่นๆ ระบุ .....
6. วิธีการตอบรับการแต่งงานของหญิงโสด มีลักษณะเป็นอย่างไร?
- เงียบ
  - บอกกล่าว
  - แสดงด้วยสีหน้า
  - พยักหน้า
  - อื่นๆ ระบุ.....
7. วิธีการตอบรับการแต่งงานของหญิงม่าย มีลักษณะเป็นอย่างไร?
- เงียบ
  - บอกกล่าว
  - แสดงด้วยสีหน้า
  - พยักหน้า
  - อื่นๆ ระบุ.....
8. ก่อนที่จะจัดการแต่งงานมีการขออนุญาตจากหญิงที่เป็น โสดหรือไม่?
- มี
  - ไม่มี
9. โดยส่วนใหญ่แล้วใครเป็นผู้ขออนุญาตจากหญิงโสดก่อนที่จะจัดการแต่งงาน?
- ผู้ที่เป็นวาตี
  - ผู้ที่ได้รับหมายให้จัดการแต่งงาน
  - อื่นๆ ระบุ.....
10. โดยส่วนใหญ่แล้ว เจ้าสาวที่เป็นหญิง โสดมีอายุเท่าใด?
- น้อยกว่า 15 ปี
  - 15 – 20 ปี
  - 21 -25 ปี

- 26 – 30 ปี
  - 31 ปี ขึ้นไป
11. โดยส่วนใหญ่แล้ว เจ้าสาวที่เป็นหญิงโสดมีระดับการศึกษาสามัญระดับใด?
- ประถมศึกษา
  - มัธยมศึกษาตอนต้น
  - มัธยมศึกษาตอนปลาย
  - อนุปริญญา
  - ปริญญาตรี
  - สูงกว่าปริญญาตรี
12. โดยส่วนใหญ่แล้ว เจ้าสาวที่เป็นหญิงโสดมีระดับการศึกษาสาสนาระดับใด?
- อิบตีดาอียะห์
  - มุตตาวาซีเตาะห์
  - ซานาวิยะห์
  - อนุปริญญา
  - ปริญญาตรี
  - สูงกว่าปริญญาตรี
  - จบจากสถาบันปอเนาะ
13. เจ้าสาวที่เป็นหญิงม่ายส่วนใหญ่ มีอายุเท่าใด?
- น้อยกว่า 15 ปี
  - 15 – 20 ปี
  - 21 -30 ปี
  - 30 –40 ปี
  - 41 ปี ขึ้นไป
14. เจ้าสาวที่หญิงเป็นม่าย โดยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสามัญในระดับใด?
- ประถมศึกษา
  - มัธยมศึกษาตอนต้น
  - มัธยมศึกษาตอนปลาย
  - อนุปริญญา
  - ปริญญาตรี
15. .เจ้าสาวที่หญิงเป็นม่าย โดยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสาสนาในระดับใด?
- อิบตีดาอียะห์
  - มุตตาวาซีเตาะห์
  - ซานาวิยะห์
  - ปริญญาตรี

- สูงกว่าปริญญาตรี
  - การศึกษาปอเนาะ
  - ไม่ได้รับการศึกษา
16. วาฬจะกล่าวสัญญาณแต่งงาน (อาถัก)เอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นที่มีความรู้มากกว่า
- กล่าวเอง
  - มอบหมายให้ผู้อื่น
17. ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านท่าน ใครทำหน้าที่เป็นวาฬให้กับหญิงม่ายมากที่สุด?
- บิดา
  - ปู่
  - พี่ชายน้องชายที่ร่วมบิดามารดา
  - พี่ชายน้องชายที่ร่วมบิดา
  - บุตรพี่ชายน้องชายที่ร่วมบิดามารดา
  - บุตรพี่ชายน้องชายที่ร่วมบิดา
  - กอฎี/ฮาгим
18. ในหมู่บ้านท่าน ส่วนใหญ่มีการจัดการแต่งงานให้กับเด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือไม่
- มี
  - ไม่มี
19. ผู้ที่ทำหน้าที่ส่วนใหญ่มีอายุเท่าใด?
- น้อยกว่า 15 ปี
  - 15 – 20 ปี
  - 21 – 30 ปี
  - 31 ปีขึ้นไป
20. ในหมู่บ้านท่านมีการจัดการแต่งงานให้หญิงที่มีสติไม่สมประกอบหรือไม่
- มี
  - ไม่มี
- ☺ หมายถึง ถ้าตอบว่า (มี) ให้ตอบข้อ 21 ถ้าตอบว่า(ไม่มี) ให้ข้ามไปตอบข้อ 22
21. . ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านท่าน ใครเป็นวาฬจัดการแต่งงานให้กับหญิงที่มีสติไม่สมประกอบมากที่สุด?
- บิดา
  - ปู่
  - พี่ชายน้องชายที่ร่วมบิดามารดา
  - พี่ชายน้องชายที่ร่วมบิดา

- บุตรที่ชายน้องชายที่ร่วมบิดามารดา
- บุตรที่ชายน้องชายที่ร่วมบิดา
- กอฐี/ฮาภิม

การปกครองดูแลบุตร

22. กรณีที่สามีภรรยาอยู่ด้วยกัน ส่วนใหญ่ใครเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเลี้ยงดูบุตร?

- สามี
- ภรรยา
- ทั้งสามีและภรรยา

23. กรณีที่สามีภรรยาอยู่ด้วยกัน ส่วนใหญ่ใครเป็นผู้ดูแลบุตรมากที่สุด?

- สามี
- ภรรยา
- ทั้งสามีและภรรยา
- อื่นๆ ระบุ.....

24. กรณีที่สามีภรรยาหย่าร้างกัน ส่วนใหญ่ใครเป็นผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดูแลบุตรชายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ(ยังไม่บวเรียน)

- สามี
- ภรรยา
- ปู่ย่า ตายาย
- อื่นๆ ระบุ.....

25. กรณีที่สามีภรรยาหย่าร้างกัน ส่วนใหญ่ใครเป็นผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดูแลบุตรหญิงที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ(ยังไม่บวเรียน)

- สามี
- ภรรยา
- ปู่ย่า ตายาย
- อื่นๆ ระบุ.....

26. กรณีที่สามีภรรยาหย่าร้างกัน ส่วนใหญ่ใครเป็นผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดูแลบุตรชายที่บรรลุนิติภาวะ (7ปีขึ้นไป)?

- สามี
- ภรรยา
- สามีและภรรยา
- อื่นๆ ระบุ.....

27. กรณีที่สามีภรรยาหย่าร้างกัน ส่วนใหญ่ใครเป็นผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดูแลบุตรหญิงที่บรรลุนิติภาวะแล้ว(7ปีขึ้นไป)

- สามี
- ภรรยา
- สามีและภรรยา
- อื่นๆ ระบุ.....

28. . กรณีที่สามีภรรยาหย่าร้างกัน ส่วนใหญ่ใครเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเลี้ยงบุตร?

- สามี
- ภรรยา
- ปู่ย่า ตายาย
- ปู่ย่า ตายาย ญาติพี่น้อง

29. กรณีที่สามีภรรยาอยู่ด้วยกัน ส่วนใหญ่ใครเป็นผู้สอนอัลกุรอานให้บุตร?

- สามี
- ภรรยา
- ให้ผู้อื่นสอน

30. กรณีที่สามีภรรยาอยู่ด้วยกัน ส่วนใหญ่ใครเป็นผู้สอนความรู้ทางศาสนาให้บุตร?

- สามี
- ภรรยา
- ส่งไปโรงเรียนหรือปอเนาะ

31. โดยส่วนใหญ่แล้วใครเป็นผู้กำชับให้บุตรปฏิบัติศาสนากิจประจำวัน?

- สามี
- ภรรยา
- ทั้งสามีและภรรยา

32. บิดา หรือ มารดา ส่วนใหญ่ได้ติดตามตรวจสอบการเรียนของบุตรหรือไม่?

- ตรวจสอบประจำ
- ตรวจสอบบางครั้ง
- ไม่ตรวจสอบ

33. บิดา หรือ มารดา ได้สอนลูกๆปฏิบัติศาสนากิจประจำวันหรือไม่?

- สอน
- ไม่สอน

34. เมื่อบุตรปฏิบัติในสิ่งที่ขัดกับหลักศาสนา บิดาหรือมารดาให้การตักเตือนหรือไม่?

- ตักเตือน

- ไม่ตักเตือน

การปกครองทรัพย์สินเด็กกำพร้าและผู้ที่มีสติไม่สมประกอบ

35. ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านของท่านใครเป็นผู้ดูแลทรัพย์สินของผู้เยาว์หรือเด็กกำพร้ามากที่สุด?

- บิดา
- มารดา
- ปู่
- ผู้ที่บิดาแต่งตั้งโดยพินัยกรรม(วาซียัต)ให้เป็นผู้ปกครองทรัพย์สิน
- ผู้ที่ปู่แต่งตั้งโดยพินัยกรรม(วาซียัต)ให้เป็นผู้ปกครองทรัพย์สิน
- กอฎีห์หรือผู้พิพากษา
- ผู้ไต่การแต่งตั้งโดยกอฎีห์

36. ส่วนใหญ่แล้ว ในหมู่บ้านของท่านใครเป็นผู้ดูแลทรัพย์สินของบุคคลที่มีสติไม่สมประกอบมากที่สุด?

- บิดา
- มารดา
- ปู่
- ผู้ที่บิดาแต่งตั้งโดยพินัยกรรม(วาซียัต)ให้เป็นผู้ปกครองทรัพย์สิน
- ผู้ที่ปู่แต่งตั้งโดยพินัยกรรม(วาซียัต)ให้เป็นผู้ปกครองทรัพย์สิน
- กอฎีห์หรือผู้พิพากษา
- ผู้ไต่การแต่งตั้งโดยกอฎีห์

37. โดยส่วนใหญ่แล้วใครเป็นผู้ดูแลค่าใช้จ่ายประจำวันให้กับบุคคลที่มีสติไม่สมประกอบมากที่สุด?

เด็กกำพร้า เช่น อาหาร เครื่องแต่งกาย ฯลฯ

- บิดามารดา
- ผู้ดูแลทรัพย์สิน

38. โดยส่วนใหญ่แล้วใครเป็นผู้ดูแลค่าใช้จ่ายประจำวันให้กับบุคคลที่มีสติไม่สมประกอบ เช่น อาหาร เครื่องแต่งกาย ฯลฯ

- บิดามารดา
- ผู้ดูแลทรัพย์สิน

39. ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ดูแลทรัพย์สินมีการดำเนินการเพื่อให้ทรัพย์สินเพิ่มกำไรหรือไม่?

- มี
- ไม่มี

40. ผู้ดูแลทรัพย์สินเก็บรักษาทรัพย์สิน(ที่เป็นสิ่งของ)เข้มงวดเพียงใด?

- เข้มงวดมาก

- เข้มงวดปานกลาง
  - ไม่ค่อยเข้มงวด
41. ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ดูแลทรัพย์สินมีการเอาทรัพย์สินเป็นค้ำจ้างหรือไม่?
- มีการเก็บเป็นค้ำจ้าง
  - ไม่มี
42. ผู้ดูแลส่วนใหญ่เป็นชายหรือหญิง?
- ชาย
  - หญิง
43. ผู้ดูแลส่วนใหญ่มีอายุเท่าไร?
- 15 – 20 ปี
  - 21 -30 ปี
  - 31 – 40 ปี
  - 41-50ปี
  - 51 -60 ปี
  - 61ปีขึ้นไป
44. ส่วนใหญ่ ผู้ดูแลทรัพย์สินมีระดับการศึกษาทางสามัญระดับใด?
- ประถมศึกษา
  - มัธยมศึกษาตอนต้น
  - มัธยมศึกษาตอนปลาย
  - อนุปริญญา
  - ปริญญาตรี
  - ไม่ได้รับการศึกษา
45. ส่วนใหญ่ ผู้ดูแลทรัพย์สิน มีระดับการศึกษาศาสนาในระดับใด?
- อิบตีดาอียะห์
  - มุตตาวาซีเตาะห์
  - ชานาวิยะห์
  - อนุปริญญา
  - ปริญญาตรี
  - การศึกษาปอเนาะ
  - ไม่ได้รับการศึกษา

(ب) الملحق

ชื่อวิทยานิพนธ์	“อัลวิลายะฮ์อัลคอซเซาะฮ์” และหลักการปฏิบัติในสังคมมุสลิมในจังหวัดยะลา กรณีศึกษาเฉพาะอำเภอยะหา
ผู้เขียน	นายสะมาแอ บือราเฮง
สาขาวิชา	อิสลามศึกษา
ปีการศึกษา	2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริงของการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปกครอง “อัลวิลายะฮ์อัลคอซเซาะฮ์” ในเขตอำเภอยะหา จังหวัดยะลา โดยผู้วิจัยได้ค้นคว้าและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องจากตำราหนังสืองานวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ของผู้ปกครองส่วนบุคคลและทรัพย์สิน

การศึกษาในภาคสนาม ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ท่านซึ่งประกอบด้วยผู้นำศาสนา คือ บรรดาอิหม่าม กรรมการมัสยิด ผู้รู้ในด้านกฎหมายครอบครัวอิสลาม และสามีภรรยา หุญจิมัย ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของเขตอำเภอยะหา จังหวัดยะลา

ข้อมูลได้รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คือ อายุและเพศและอาชีพ

ตอนที่ 2 ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ของวาลีในการแต่งงานให้กับหุญจิมัยหรือหุญจิมัย

ตอนที่ 3 ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ต่อการดูแลบุตรชายหุญจิมัยที่ไม่บรรลุนิติภาวะหรือบรรลุนิติภาวะแล้ว

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลทรัพย์สินเด็กกำพร้าและผู้พิการทางสมอง

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้พบว่า

1 .การปฏิบัติหน้าที่ของผู้เป็นวาลีในสังคมมุสลิมได้ดำเนินการไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายอิสลามที่ได้กำหนดไว้ในตำราฟิกห์ต่างๆ โดยเฉพาะสิทธิของวาลีในการแต่งงาน ซึ่งบิดาเป็นผู้ดำเนินการเองในการแต่งงานให้กับลูกๆ มีค่าร้อยละ 90.5 ผลดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการศาสนาที่ได้บัญญัติไว้

2. สามีภรรยาที่อยู่ด้วยกัน มีความรับผิดชอบในการดูแลครอบครัว มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 73.8 แต่ในเวลาหย่าร้างกัน มารดาได้ให้ความรับผิดชอบต่อลูกๆ มากกว่าบิดาคิดเป็นร้อยละ 69.3 เช่นเดียวกันด้านการเงิน มารดาได้ให้อุปการะการเงินต่อลูกๆ มากกว่าบิดาคิดเป็นร้อยละ 51.5 และร้อยละ 7.30 ต่อความรับผิดชอบของบิดาต่อลูกๆ

3. การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า สังคมมุสลิมยังขาดความเข้าใจและความรู้ที่ถูกต้องในด้านภาระและหน้าที่ในการคุ้มครองดูแลทรัพย์สินซึ่งผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า บิดาได้ทำหน้าที่ดังกล่าว ร้อยละ 39.5 รองลงมาคือปู่มีค่าร้อยละ 16.8 และถัดมาคือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งโดยจากบิดา มีค่าร้อยละ 7.5 ผลดังกล่าวสาเหตุมาจากการขาดความรู้ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านศาสนาหรือสามัญ ซึ่งสถิติผู้ที่จบการศึกษาชั้นชานาวิ มีค่าร้อยละ 41.3 และ ผู้ที่จบมัธยมตอนปลาย มีค่าร้อยละ 38.8

Thesis Title: “Al-wilayah Al-khasah” and Its Application in Muslim Society in Yala Province: A Case Study in Yaha District

Author: Mr. Samaae Bueraheng (Ismail Ibrahim)

Major Program: Islamic Studies

Academic Year: 2007

ABSTRACT

The aim of this thesis is to study the realistic identification related to the mandatory operation which emphasized on “Al-wilayah Al-khasah” in Yaha District, Yala Province. The researcher had studied some relevant references and researches in order to gain accurate information regarding the private mandatory and properties.

For field study, the sampling group were 400 people including religious leaders (Imams), committee of the mosques, knowledgeable people in Islamic Family Law, couples, and widows. Originally, those people are from Yaha District, Yala Province.

The questionnaires had been divided into 4 parts:

- Part 1:** Personal information: age, sex, and occupation,
- Part 2:** Information concerning the witnesses (Walee) operation to the marriage of single females and widows.
- Part 3:** Information concerning the responsibility in taking care of children both who attain and do not attain maturity.
- Part 4:** Information concerning orphan’s properties management and disable children.

The results of the study revealed that:

1. Walee operation in Muslim society was correct according to Islamic Law which was stated in Fiqh textbooks, especially the rights of Walee in organizing a marriage. Anyway, Fathers were able to manage the marriage for their children 90.5%, which was corresponded in accordance with Islamic principles.
2. Married couples’ responsibility to family was 73.8%, yet in case of

a divorce, mothers had more responsibility than fathers to look after the children 69.3%. Also in financial support, 51.5%, mothers had great support more than fathers, while fathers only 30.7%.

3. The study showed that Muslim society still lacked accurate knowledge and understanding in properties guard. The results revealed that 39.5% was fathers' responsibility concerning this matter, followed by grandfathers' 16.8%, and the person who specifically appointed by the fathers 7.5%.

The mentioned results caused because of lack knowledge both in academic and religion. The statistic of the people who graduated in Sanawi Level was 41.3% and in upper-secondary school was 38.8% respectively.

บทนำ

แท้จริงอัลเลาะห์ได้ประทานบทบัญญัติอิสลามให้แก่มวลมนุษยชาติ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่มีความสุขสมบูรณ์ และได้เลือกท่านนบีมุฮัมมัด(ซ.ล) เป็นรอซูล (ศาสนทูต) เพื่อประกาศความยิ่งใหญ่ของอัลเลาะห์(ซ.บ) และเพื่อให้มนุษย์อยู่ในวิถีและกฎเกณฑ์ที่ถูกต้อง อัลกุรอานได้กล่าวว่

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾

ความว่า และเราได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใดนอกจากเพื่อเป็นความเมตตาแก่ประชาชาติทั้งหลาย (ซูเราะฮ์ อัลอัมบียะฮ์ อายะฮ์ ที่ 107)

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾

ความว่า และเราได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใดนอกจากเพื่อเป็นผู้แจ้งข่าวดีและผู้ตักเตือนแก่มนุษย์ทั้งหลาย (ซูเราะฮ์ ศาบะ อายะฮ์ ที่ 28)

และอัลเลาะห์ได้บัญญัติการแต่งงานเพื่อที่จะดำรงคงอยู่ซึ่งเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ ดังนั้นอัลเลาะห์ได้บอกในกุรอานว่า

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾

﴿

ความว่า และหนึ่งจากสัญญาณทั้งหลายของพระองค์คือ ทรงสร้างคู่ครองให้แก่พวกเข้าจากตัวของพวกเจ้าเอง เพื่อพวกเจ้าจะได้มีความสุขอยู่กับนาง และทรงมีความรักใคร่และความเมตตา ระหว่างพวกเจ้า (ซูเราะฮ์ อัลโรม อายะฮ์ 21)

จุดประสงค์ของการแต่งงาน คือเพื่อจะรักษาความเป็นอยู่ของคู่สามีภรรยา และเพื่อรักษาวงศ์ตระกูลที่ถูกต้อง ลูกหลานที่สืบต่อวงศ์ตระกูลของมนุษย์รุ่นต่อไป เป็นผู้ที่สามารถรักษาตระกูลของมนุษย์ในอนาคตได้

ดังนั้น ผู้ที่เป็นบิดาหรือวาสนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญอย่างใกล้ชิดต่อบุตรหลาน เพื่อเขาเหล่านั้นจะได้เป็นเยาวชนที่มีความสามารถในการดำรงรักษาขอบเขต

ปกครองของมนุษย์อย่างถูกต้องในอนาคต ศาสนาอิสลามได้ให้ความสำคัญในการดูแลเลี้ยงดูบุตรซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของครอบครัว ไม่ว่าจะในด้านร่างกาย จิตใจสติปัญญา ตลอดจนรักษาทรัพย์สินของบุตร

﴿وَابْتَلُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنِ اسْتَمْتُمْ مِّنْهُمْ رُّشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَن يَكْبُرُوا ۚ وَمَن كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ ۖ وَمَن كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ ۗ﴾

ความว่า และจงทดสอบบรรดาเด็กกำพร้าดู จนกระทั่งพวกเขาบรรลุนิติภาวะแล้ว ถ้าพวกเขาเห็นว่า ในหมู่พวกเขานั้นมีไหวพริบรู้คิดรู้ถูกแล้ว ก็จงมอบทรัพย์ของพวกเขาให้แก่พวกเขาไป และจงอย่ากินทรัพย์นั้นโดยฟุ่มเฟือยและรีบเร่ง ก่อนที่พวกเขาจะเติบโต และผู้ใดเป็นผู้มั่งมีก็จงงดเว้นเสีย และผู้ใดเป็นผู้ยากจนก็จงกินด้วยความชอบธรรม. (ซูเราะฮ์ อันนิซะ อายะห์ 6)

การเลี้ยงดูบุตรเป็นภาระหน้าที่ของครอบครัวที่มีความสำคัญอย่างยิ่งซึ่งผู้เป็นบิดาและมารดาต้องให้ความดูแลอย่างใกล้ชิดต่อบุตรหลานโดยเฉพาะเมื่อบุตรหลานเหล่านั้นยังไม่บรรลุนิติภาวะ และไม่ควรละเลยให้พวกเขาใช้จ่ายด้วยตนเองตามลำพัง

มนุษย์เกิดมาในโลกนี้ในสภาพที่อ่อนแอ ไม่อาจที่จะเผชิญกับปัญหาต่างๆ ดังที่อัลเลาะห์ได้กล่าวไว้ว่า

﴿وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا ۝﴾

ความว่า และมนุษย์นั้นถูกบังเกิดขึ้นในสภาพที่อ่อนแอ (ซูเราะฮ์ อัล นิสะฮ์ 28)

มนุษย์ที่เกิดมาไม่สามารถจะอยู่โดดเดี่ยวได้ในการดำรงชีวิตเว้นแต่ระยะเวลาอันยาวนานจึงสามารถใช้ชีวิตอย่างอิสระจากบิดามารดาได้ แตกต่างจากสัตว์ซึ่งใช้เวลาไม่นานนักก็สามารถใช้ชีวิตอย่างอิสระได้ ซึ่งจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นให้การดูแล ต้องใช้เวลาถึง 15 ปีเต็มตามกฎหมายอิสลามจึงจะสามารถแยกตัวจากบิดามารดาได้ ส่วนธรรมชาติของเพศชายหญิงนั้น มีความแตกต่างกันด้วย ผู้ชายมีความเข้มแข็งมากกว่าผู้หญิง แต่ผู้หญิงนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้ชายในการดำรงชีวิต ถ้าผู้หญิงที่แต่งงานแล้วเขาก็ต้องอยู่ได้ความดูแลของผู้เป็นสามี และถ้าเขายังโสดก็อยู่ในความดูแลของผู้ปกครองเฉพาะ (อัล วิลายะฮ์ อัลคออเซาะฮ์) ของผู้ปกครองของเขา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความหมายและชนิดของวิลาชะห์(การปกครองบุคคลและทรัพย์สิน) และบทบัญญัติข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องต่อบุคคลและทรัพย์สิน
2. เพื่อที่จะศึกษาความแตกต่างด้านแนวคิดที่ดีที่สุดของนักกฎหมายอิสลามที่มีต่อวิลาชะห์
3. ศึกษาแนวทางเชิงปฏิบัติของการปกครองบุคคลและทรัพย์สินในพื้นที่เขตอำเภอยะหาจังหวัดยะลา

ความสำคัญและประโยชน์

1. เพื่อจะปกป้องครอบครัวมุสลิม ความผิดพลาดในการดูแลจะทำให้เกิดปัญหาต่างๆต่อสถาบันครอบครัวและบุคคล
2. ปลอดภัยจากปัญหาต่างๆของเยาวชนในสังคมปัจจุบัน และเยาวชนเหล่านี้จะดำเนินชีวิตโดยปราศจากความรู้ด้านการครองเรือน
3. เพื่อที่จะศึกษาปัญหาต่างๆและแนะแนวทางด้วยกฎหมายอิสลามที่ได้บัญญัติไว้ในอัลกุรอานและซุนนะห์
4. เป็นการประชาสัมพันธ์ต่อสังคมในพื้นที่เกี่ยวกับความรู้ต่างๆ ผลที่ได้รับจากวิจัยครั้งนี้สามารถเป็นแหล่งอ้างอิงแก่นักวิจัยในอนาคต

ขอบเขตการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางเชิงปฏิบัติของการปกครองส่วนบุคคลและทรัพย์สินในพื้นที่อำเภอยะหาจังหวัดยะลา โดยได้แบ่งออกเป็นสองแนวทาง

- 1.เวลาการดำเนินการวิจัย
- 2.สถานที่ปฏิบัติการวิจัย
  - 1.1.ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือในพื้นที่เขตอำเภอยะหาจังหวัดยะลา โดยทำการศึกษาในระยะเวลาปี พ.ศ. 2538- 2545 (1995-2002) ตามกำหนดเกณฑ์ต่อไปนี้
    - 1.1.1.บรรดาอิหม่ามมัศยิดตามหมู่บ้านที่ได้กำหนดไว้ในเขตอำเภอยะหา

1.1.2.ครอบครัวที่ได้เจาะจงไว้ประกอบด้วยสามีภรรยาหญิงหม้ายในเขต
อำเภอยะหาโดยใช้การสัมภาษณ์ครอบครัวนั้นๆในเวลาที่กำหนดไว้

2.1. ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่เขตอำเภอยะหาเป็นสถานที่ที่จะดำเนินการวิจัยต่อ
ประชากรดังต่อไปนี้

2.1.1. บรรดาอิหม่ามมัศยิดที่ได้กำหนดไว้ซึ่งประกอบด้วยสามหมู่บ้านที่ได้
เลือกไว้ในเขตหมู่บ้าน

2.1.2. บรรดาครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีภรรยาที่ได้คัดเลือกไว้ในสาม
หมู่บ้านเล็กเขตอำเภอยะหา

นิยามศัพท์เฉพาะ

อัลวีลายะห์อัลคอซซอห์	หมายถึง การปกครองส่วนบุคคลและทรัพย์สิน
อิหม่ามมัศยิด	หมายถึง บรรดาอิหม่ามมัศยิดที่ผ่านความเห็นชอบ จาก ชาวบ้านและได้รับการรับรองจาก คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และมีหน้าที่ เป็นตัวแทนของท่านกอฎีย์ในการจัดการแต่งงาน
กอฎีย์	หมายถึง ข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งและมีอำนาจ ในการวินิจฉัยชี้ขาดกฎหมายครอบครัวอิสลามและ จัดการแต่งงาน
อัลฮาฏอนะฮ์	หมายถึง การดูแลเลี้ยงบุตร
อัล-อิรฎูออ	หมายถึง การให้นมแก่เด็กทารก
คำกล่าวอาอากัด	หมายถึง การกล่าวของบิดาหรือผู้ที่ได้รับ มอบหมายให้จัดทำพิธีการแต่งงาน
วาลีฮากิม	หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยกอฎีย์ชาร์อี หรือ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในการจัดการ แต่งงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “อัลวิลายะฮ์อัลคอซเซาะห์” และหลักการปฏิบัติในสังคมมุสลิมในจังหวัดยะลา กรณีศึกษาเฉพาะอำเภอยะหา ได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความยึดมั่นต่อหลักศาสนาในการปฏิบัติของผู้เป็นวาลีต่อผู้ที่อยู่ภายใต้ปกครองดูแลส่วนบุคคลและคุณทรัพย์สินอย่างถูกต้องตามหลักการของกฎหมายอิสลามที่กำหนดไว้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

1. การทบทวนเอกสาร มีดังนี้

1.1. การทบทวนเอกสารปฐมภูมิ (Primary Source)

ประกอบด้วย อัลกุรอาน และ อัลหะดีษ ที่มีหลักคำสอน และบทบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการปกครองเฉพาะส่วนบุคคลและทรัพย์สินตามกฎหมายอิสลาม

1.2. การทบทวนเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source)

ประกอบด้วย หนังสือตีพิมพ์อัลกุรอาน (คือหนังสืออธิบายความหมายของอัลกุรอาน) หนังสืออธิบายความหมายอัลหะดีษ หนังสือกฎหมายอิสลามต่างๆ และตำราอื่นๆ ซึ่งเอกสารเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการค้นคว้าข้อมูลและหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปกครองเฉพาะส่วนบุคคลและทรัพย์สินตามกฎหมายอิสลาม

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.1.1. อิหม่ามมัซยิดในเขตอำเภอยะหา จังหวัดยะลา

2.1.2. คู่สมรสที่นับถือศาสนาอิสลามและหญิงหม้าย

2.1.3. ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยการปกครอง

เฉพาะ

ส่วนบุคคลและทรัพย์สิน

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1. ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ (Interview) กับกลุ่มตัวอย่างที่ระบุไว้

3.2. ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยการปกครองเฉพาะส่วนบุคคลและทรัพย์สิน

4. เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

4.1. แบบสอบถามประกอบด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมี 4 ตอนดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง และการศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการของวาลีในการแต่งงานให้กับหญิงโสด

หรือหญิงหม้าย

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปกครองดูแลบุตรและการปฏิบัติการที่เป็นจริงในการดูแลบุตรชายหญิงที่ไม่บรรลุนิติภาวะหรือบรรลุนิติภาวะแล้ว

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการปกครองทรัพย์สินเด็กกำพร้าและผู้ที่มีสติไม่สมประกอบ

4.2. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานีและนำเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ทำความเข้าใจกับผู้ช่วยเก็บข้อมูลภาคสนาม

3. กำหนดแผนงานและระยะเวลาการเก็บข้อมูล

4. เก็บข้อมูลตามแผนงานและระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้

5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ได้ระบุไว้ข้างต้น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW (V.13.0) เพื่อใช้ในการหาค่าร้อยละ (Percentage) เท่านั้น

6. ผลการวิจัยภาคสนาม

ภาคสนามผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย ที่ได้ทำหน้าที่โดยตรงในการปฏิบัติการใช้กฎหมายอิสลาม เช่น อิหม่ามมัศยิดซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้จัดการพิธีกล่าวอากัดในการแต่งงาน หัวหน้าครอบครัวได้แก่สามีภรรยา หญิงหม้ายและผู้ที่มีความรู้ในการใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวในการแต่งงานและดูแลทรัพย์สินของผู้เยาว์ ดังนั้นผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 รายได้จำแนกดังนี้

- 1- เพศชาย 256 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.5 เพศหญิง 154 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.5
- 2- กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีอายุระหว่าง 50-41 ปี มี 133 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3 ตามมาด้วยกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 40-31 ปีจำนวน 115 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.8 อันดับสามคือกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 30-20 ปี มีจำนวน 86 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.5
- 3- กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้มีหน้าที่แตกต่างกัน ซึ่งจำนวนมากที่สุดเป็นประชาชนทั่วไป มี 206 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.5 ตามด้วยกรรมการมัศยิดมีจำนวน 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.0 อันดับสามเป็นข้าราชการมีจำนวน 47 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.8 อันดับสี่เป็นครูศาสนามีจำนวน 37 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.3 อันดับห้าคืออิหม่ามมัศยิดมีจำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.8 คงเป็นจำนวนที่เพียงพอในการให้ข้อมูลโดยตรงเกี่ยวกับวาลีในการแต่งงาน เพราะส่วนใหญ่ผู้ทำหน้าที่ในการจัดพิธีกล่าวอากัดการแต่งงานคืออิหม่ามเอง ดังนั้นข้อมูลที่เราได้รับจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นการปฏิบัติที่ได้เกิดขึ้นจริงในสังคมมุสลิมในเขตอำเภอยะหาจังหวัดยะลา

ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติของวาลีในการแต่งงานให้กับหญิงโสดหรือหญิงหม้าย สรุปได้ดังนี้

- 1- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้คำตอบว่า ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นวาลีมากที่สุดในการแต่งงานคือ บิดามีจำนวน 362 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.5 ดังนั้นการปฏิบัติของชุมชนมุสลิมในการแต่งงานเป็นไปตามหลักการของกฎหมายอิสลาม

2- การใช้วาลีสากลในการแต่งงาน แบบสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การแต่งงานโดยใช้วาลีสากลมีจำนวน 152 รายจากทั้งหมด 400 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.0 สาเหตุมาจากหลายๆด้าน

1. วาลีเดิมไม่อยู่ จำนวน 64 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.8
2. วาลีไม่สามารถทำหน้าที่ได้ มีจำนวน 51 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3

3. วาลีเดิมไม่อนุญาต มีจำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.6

3- การเลือกคู่ครองให้กับหญิงโสด โดยส่วนใหญ่ วาลีได้ปรึกษากับผู้ที่อยู่ได้ปกครองเสมอ มีจำนวนมากที่สุดคือ 318 ราย คิดเป็นร้อยละ 79.5 แต่สำหรับหญิงหม้าย เขาเองเป็นผู้ตัดสินใจ มีจำนวน 390 ราย คิดเป็นร้อยละ 97.6

4- ลักษณะการตอบรับในการแต่งงานมีความแตกต่าง ระหว่างหญิงโสดกับหญิงหม้าย การตอบรับของหญิงโสด ส่วนใหญ่ด้วยอาการเฉยๆ มีจำนวน 191 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.8 ตามมาโดยการบอกกล่าว มีจำนวน 124 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.0 แต่การตอบรับของหญิงหม้ายส่วนมากโดยการบอกกล่าว มีจำนวน 309 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.3

5- การขออนุญาตก่อนการแต่งงานกับหญิงโสด ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการขออนุญาต จำนวน 368 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.0 แต่ผู้ที่ ดำเนินการขออนุญาตส่วนใหญ่ ผู้เป็นวาลีเอง มีจำนวน 312 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.0

6- อายุของหญิงโสดตอนแต่งงาน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-15 ปี จำนวน 228 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมา มีอายุระหว่าง 25-21 ปี จำนวน 149 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.3

7- ในด้านการศึกษา โดยส่วนใหญ่แล้วหญิงโสดได้จบการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 216 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.0 และวิทยาศาสตร์ได้จบชั้นชานาวิยะห์ จำนวน 193 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมา ระดับมุดาวาชีเตาะห์ จำนวน 112 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.0

8- อายุของหญิงหม้ายตอนแต่งงาน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-31 ปี จำนวน 250 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.5

9- การศึกษาของหญิงหม้าย ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 209 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.3 รองลงมาจบประถมศึกษา จำนวน 143 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.8 ในด้านศาสนา ส่วนมากจบชั้นมุดาวาชีเตาะห์ จำนวน 132 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.0 และ อิบตีดาอียะห์ จำนวน 89 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.3

10- ผู้เป็นวาลีให้กับหญิงหม้าย ส่วนใหญ่เป็นบิดา จำนวน 296 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.0

11- การแต่งงานให้กับเด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ในสังคมมุสลิมปัจจุบัน ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการแต่งงานดังกล่าว จำนวน 292 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.0 เช่นกัน ในกรณีหญิงที่มีสติไม่สมประกอบก็ไม่ได้มีการแต่งงานเกิดขึ้นจำนวน 371 รายคิดเป็นร้อยละ 92.8

ข้อมูลเกี่ยวกับการปกครองดูแลบุตรและการปฏิบัติการที่เป็นจริงในการดูแลบุตรชายหญิงที่ไม่บรรลุนิติภาวะและที่บรรลุนิติภาวะแล้ว การศึกษาต่อกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1- การใช้จ่ายเลี้ยงดูบุตร ในช่วงที่สามีและภรรยาอยู่ด้วยกัน ส่วนใหญ่ทั้งสองเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเลี้ยงดูบุตร มีจำนวน 295 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.8 แต่ภรรยาเป็นผู้ให้ความสำคัญมากกว่าสามีต่อการดูแลบุตร มีจำนวน 265 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.3 เช่นกัน ในกรณีหย่าร้างกัน ภรรยาเป็นผู้ให้ความสำคัญที่สุดต่อบุตรชายและหญิงที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งมีจำนวน 277 ราย คิดเป็นร้อยละ 69.3

2- การดูแลบุตรที่บรรลุนิติภาวะในช่วงที่สามีภรรยาอยู่ด้วยกันหรือหย่าร้างกัน ส่วนใหญ่ภรรยาเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญมากต่อการดูแลบุตรไม่ว่าบุตรชายหรือหญิง แต่ในกรณีสามีภรรยาได้หย่าร้างกัน ภรรยาเป็นผู้ที่รับภาระในการออกค่าใช้จ่ายต่อการเลี้ยงดูบุตรมากที่สุด มีจำนวน 206 รายคิดเป็นร้อยละ 51.5 ตามมาด้วยสามี มีจำนวน 122 รายคิดเป็นร้อยละ 30.5

3- การสอนอัลกุรอานและความรู้ศาสนา ส่วนใหญ่ครอบครัวมุสลิมได้ส่งบุตรไปโรงเรียนหรือสถานที่เปิดสอนศาสนาและอัลกุรอาน มีจำนวน 314 รายคิดเป็นร้อยละ 78.5

4- การกำชับให้บุตรได้ปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของสามีและภรรยา มีจำนวน 293 รายคิดเป็นร้อยละ 73.3

5- การตรวจสอบและติดตามการเล่าเรียนของบุตร ทั้งสองได้ตรวจสอบบางครั้งบางคราว มีจำนวน 238 รายคิดเป็นร้อยละ 59.5 แต่การตรวจสอบเป็นประจำนั้นมีจำนวนน้อยกว่า 142 รายคิดเป็นร้อยละ 35.5

6- การดักเตือนบุตรในเวลาได้ปฏิบัติตนขัดต่อหลักศาสนา ส่วนใหญ่สามีภรรยาได้ดักเตือนเป็นประจำ มีจำนวน 389 รายคิดเป็นร้อยละ 97.3

ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพย์สินผู้เยาว์หรือเด็กกำพร้าและผู้ที่มีสติไม่สมประกอบผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังนี้

1- ส่วนใหญ่ผู้ทำหน้าที่ในการดูแลทรัพย์สินของผู้เยาว์หรือเด็กกำพร้าและผู้ที่มีสติไม่สมประกอบมีดังนี้ 1. บิดา มีจำนวน 158 รายคิดเป็นร้อยละ 39.5 2. ปู่ มีจำนวน 64 รายคิดเป็นร้อยละ 16.0 3. ผู้ที่บิดาแต่งตั้งโดยพินัยกรรมให้เป็นผู้ปกครองทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ 15.8

2- การใช้จ่ายประจำวันของเด็กกำพร้า ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของผู้ดูแลทรัพย์สิน มีจำนวน 244 รายคิดเป็นร้อยละ 61.0 แต่สำหรับค่าใช้จ่ายประจำวันของบุคคลที่มีสติไม่สมประกอบ ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของบิดามารดา มีจำนวน 261 รายคิดเป็นร้อยละ 65.3

3- การดูแลทรัพย์สินให้มีกำไรเพิ่ม ผู้ดูแลทรัพย์สินส่วนใหญ่ได้พยายามให้มีการดำเนินเพื่อให้ทรัพย์สินเพิ่มกำไรมากยิ่งขึ้น มีจำนวน 223 รายคิดเป็นร้อยละ 55.8

4- การรักษาทรัพย์สิน ส่วนมากได้รักษาทรัพย์สินอย่างเข้มงวดเป็นปานกลาง จำนวน 212 รายคิดเป็นร้อยละ 53.0 และไม่ได้มีการเก็บเป็นค่าจ้าง จำนวน 326 รายคิดเป็นร้อยละ 81.5

5- ผู้ดูแลทรัพย์สินส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย จำนวน 322 รายคิดเป็นร้อยละ 80.5 และส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 50-41 ปี จำนวน 189 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.5 ตามด้วยผู้ที่มีอายุระหว่าง 40-31 ปี จำนวน 124 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.0

6- ระดับการศึกษา ผู้ดูแลทรัพย์สินส่วนใหญ่จบชั้นมัธยมตอนปลาย จำนวน 155 รายคิดเป็นร้อยละ 38.8 และ ประถมศึกษา จำนวน 83 รายคิดเป็นร้อยละ 20.8 สำหรับการศึกษาศาสนา ส่วนมากจบชั้นชานาวิยะห์ จำนวน 165 รายคิดเป็นร้อยละ 41.3 และจบจากการศึกษาปอเนาะ จำนวน 102 รายคิดเป็นร้อยละ 25.5

7. อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง “อัลวิลายะฮ์อัลคอซเซาะห์” และหลักการปฏิบัติในสังคมมุสลิมจังหวัดยะลา กรณีศึกษาเฉพาะอำเภอยะหา ผู้วิจัยได้นำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 อภิปรายเกี่ยวกับการปฏิบัติการของวาลีในการแต่งงานให้กับหญิงโสดและหญิงหม้าย

ผลที่ได้รับในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าความยึดมั่นและความเข้าใจของชุมชนมุสลิมในหลักการกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับการปฏิบัติกรของวาลีในการแต่งงานให้กับหญิงโสดและหญิงหม้าย อยู่ในระดับสูงมาก. ซึ่งบิดาเองได้ปฏิบัติตนเป็นวาลีในการแต่งงานหรือมอบให้ผู้อื่นปฏิบัติแทน คิดเป็นร้อยละ 90.5 ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของศาสนา นักวิชาการฟิกฮ์ทั้งหลายได้ระบุไว้ว่า การแต่งงานที่ถูกต้องตามหลักการอิสลามจำเป็นต้องให้บิดาเองได้เป็นวาลีในการอนุญาตให้ดำเนินการแต่งงาน ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวในฮาดิษว่า

(لَأَنْكَاحِ إِلَّا بِوَالِي)

ความว่า ไม่เป็นการแต่งงานที่ถูกต้องเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากวาลี

รายงานโดย อิบน์มาญะฮ์ : 1879

สำหรับการแต่งงานโดยใช้วาลีฮาгим ผลการศึกษาได้แสดงว่า การใช้วาลีฮาгимในการแต่งงานเป็นกรณีที่ปานกลางที่ได้เกิดขึ้นในสังคมมุสลิม คิดเป็นร้อยละ 38.0 ซึ่งมีสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ผู้เป็นวาลีไม่อยู่ คิดเป็นร้อยละ 41.8
2. ผู้เป็นวาลีไม่สามารถทำหน้าที่ได้ คิดเป็นร้อยละ 33.3
3. ผู้เป็นวาลีไม่อนุญาตให้ดำเนินการแต่งงาน คิดเป็นร้อยละ 21.6
4. เจ้าสาวเพิ่งได้เข้าอิสลามและไม่มีวาลีเลย คิดเป็นร้อยละ 3.3

ดังนั้นการใช้วาลีฮาгимในการแต่งงานเป็นผลที่ชุมชนมุสลิมได้ปฏิบัติตนตามหลักการที่ถูกต้องของบทบัญญัติอิสลามที่ได้ระบุไว้ในตำราฟิกฮ์ตามมัชฮาบต่างๆของบรรดาอิหม่ามทั้ง 4 ท่าน และเป็นหลักการที่สังคมมุสลิมยอมรับ ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ในฮาดิษว่า

(فَالْسلطانُ وِليُّ مَنْ لا وِليَّ لَهُ)

ความว่า ฮาгим เป็นวาลีให้กับหญิงที่ไม่มีวาลี

รายงานโดย อัลดามมีซี : 1102

สำหรับการเลือกคู่ครองให้กับหญิงโสดนั้น ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้เป็นวาลีได้มีความรู้พอสมควรที่สังคมยอมรับได้ และได้มีการปรึกษากับหญิงโสดก่อนดำเนินการแต่งงาน คิดเป็นร้อยละ 79.5 และได้ให้ความอิสระแก่หญิงหม้ายในการตัดสินใจเลือกคู่ครองด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 79.8 ผลการวิจัยในส่วนนี้ ได้บ่งชี้ให้เห็นว่า สังคมได้มีการปฏิบัติอย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับหลักการและบทบัญญัติอิสลาม ดังฮาดีษได้กล่าวไว้ว่า

(الَّتَيْبُ أَحَقُّ بِنَفْسِهَا مِنْ وَلِيِّهَا، وَالْبِكْرُ يُسْتَأْذِنُهَا أَبُوهَا فِي نَفْسِهَا وَإِذْنُهَا صَمَاتُهَا)

ความว่า หญิงหม้ายมีสิทธิในการเลือกคู่ครองด้วยตนเองโดยปราศจากวาลี ส่วนหญิงโสดนั้น วาลีควรได้รับการยินยอมจากเธอก่อนในการแต่งงาน และการนุ่งเจี๊ยะคือการยินยอมของเธอ (หญิงโสด)

รายงานโดย มุสลิม:

1421

ส่วนการบังคับหญิงโสดในการแต่งงานที่กระทำโดยบิดา ผลการวิจัยสรุปออกมาอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 8.0 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ชุมชนมุสลิมส่วนใหญ่ไม่มีการบังคับหญิงโสดในการแต่งงานคิดเป็นร้อยละ 92.0 การปฏิบัติดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของดร.ยูโซฟคอรอฎอวีที่ได้ปฏิเสธคำกล่าวที่ได้ระบุว่าผู้เป็นบิดามีอำนาจบังคับบุตรสาวในการแต่งงาน (คอรอฎอวี : 2/337)

สำหรับการตอบรับของหญิงโสดในการแต่งงาน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ส่วนมากเป็นการตอบรับโดยวิธีแสดงอาการเจี๊ยะ คิดเป็นร้อยละ 47.8 ผลดังกล่าวสาเหตุมาจาก ผู้เป็นบิดาเป็นผู้ที่ได้มาบอกและมาขออนุญาตจากหญิงโสดก่อนการแต่งงานคิดเป็นร้อยละ 78.0 แต่การตอบรับด้วยคำบอกกล่าวคิดเป็นร้อยละ 31.0 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านิสัยของหญิงโสดส่วนมากเป็นผู้ที่มีความอายสูงในการตอบรับเรื่องดังกล่าว และเขาจะเปิดเผยต่อเพศเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการฟิกห์ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เป็นมารดาเหมาะสมที่สุดที่จะเป็นผู้สอบถามเรื่องการแต่งงานต่อลูกสาวของเขา (อัลมุฮาซาบ 1/328)

สำหรับอายุของหญิงโสดตอนแต่งงาน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่หญิงโสดมีอายุอยู่ระหว่าง 20-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.3 ตามด้วยผู้ที่มีอายุระหว่าง 25-21 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.3 ผลดังกล่าวซึ่งเมื่อพิจารณาอายุการแต่งงานของหญิงโสดเหล่านั้นแล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า

1. ระดับการศึกษาได้ให้ความสำคัญเช่นกันต่อการแต่งงานหญิงโสด ส่วนใหญ่ได้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 54.0
2. ผู้เป็นวาลีไม่ได้ใช้อำนาจการบังคับที่มีต่อการแต่งงานของหญิงโสด

ดังนั้นการแต่งงานจำเป็นต้องมีการปรึกษาและยอมรับจากหญิงโสดเสียก่อน ผู้เป็นวาลีจำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากหญิงโสดก่อนที่จะทำการตกลงกับผู้ที่มาสู่ขอ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับคำสอนของท่านนบี

(... وَالْبِكْرُ يُسْتَأْذِنُهَا أَبُوْهَا فِي نَفْسِهَا وَإِذْنُهَا صَمَاتُهَا)

ความว่า.... อันหญิงโสดนั้น ผู้เป็นบิดาควรถามถึงความยินยอมของเขาก่อนการแต่งงาน และการยินยอมของเขาก็คือการนิ่งเงียบ

รายงานโดย มุสลิม

:1421

ดร. ยูโซฟคอรอฎอวี ได้กล่าวไว้ในฟิตวาของเขาว่า เขาได้ปฏิเสธคำกล่าวที่ได้ระบุว่า ผู้เป็นบิดามีอำนาจบังคับบุตรสาวในการแต่งงาน เขาได้กล่าวเพิ่มเติม มีกฎเกณฑ์สองอย่างที่ทำให้ความขัดแย้งต่อบุคคลที่เป็นมูจตาฮีดคือ ถูกและผิดในการฟิตวาฮุกุม บ้างครั้งถูก บ้างครั้งผิด ทุกคนมีอิสระที่จะยึดถือคำของมูจตาฮีดหรืออาจไม่ยึดถือก็ได้จะปล่อยให้ นอกจากท่านนบีคนเดียวเท่านั้นที่ไม่มีความคิด เราเรียกว่ามะสุม ท่านอิหม่ามซาฟีอี เป็นนักวิชาการมุสลิมที่ยิ่งใหญ่คนหนึ่งในบรรดานักวิชาการมุสลิมทั้งหลาย แต่เขาเป็นมนุษย์ คำของเขาไม่เหมือนกับท่านนบี เขาได้กล่าวไว้ต่อตัวเองว่า ความคิดของเขาอาจถูกต้อง และอาจผิดได้ ความคิดของคนอื่นก็เช่นกัน อิหม่ามซาฟีอีได้กล่าวอีกว่า ถ้าฮาดีษนั้นแท้จริงจากนาบีแล้ว นั่นก็คือ แนวทางของผม และเขาได้เสริมอีกว่า นักมูจตาฮีด คือผู้ที่เกิดมาในเขตแวกดล้อมนั้นๆและในเวลานั้นๆ และเราไม่ควรลืมว่า ท่านอิหม่ามซาฟีอีได้เกิดในสมัยที่ผู้หญิงไม่ค่อยมีความรู้ต่อผู้ที่มาสู่ขอนอกจากความรู้ที่เกิดจากสภาพสิ่งแวดล้อมของครอบครัวที่ได้มีต่อบุคคลนั้นๆ ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ผู้เป็นวาลีมีอำนาจบังคับบุตรสาวแต่งงานโดยไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากลูกสาวของเขา สาเหตุเพราะผู้เป็นบิดามีความรับผิดชอบ ความรัก ความสงสารต่อบุตรสาวของเขาสูงมาก สมมุติว่าวาลีได้มีความสมบูรณ์ทางความคิดและได้เลือกคู่ครองที่เหมาะสมสำหรับบุตรและปราศจากความโยนผิดต่อตัวเขา ... หากว่าท่านอิหม่ามซาฟีอีได้มีชีวิตอยู่ในสมัยนี้และเขาก็ได้ดูทุกอย่างที่เกิดขึ้น ความก้าวหน้าของลูกผู้หญิงในด้านการศึกษาและมีความสามารถเลือกคู่ครองด้วยตัวเองได้

ถูกต้อง ถ้าหากว่าได้เกิดแต่งงานโดยมิชอบจากฝ่ายหญิง จะทำให้ความเป็นอยู่ของสามีภรรยา ดูเสมือนนรก หากว่าท่านอิหม่ามซาฟีอียังมีชีวิตอยู่และได้ประสบเห็นกับสภาพของสตรีที่มีระดับการศึกษาสูง และสตรีเหล่านั้นมีความสามารถในการเลือกบรรดาผู้ที่มาสู่ขอเขา ให้เหมาะสมกับเขาได้ และถ้าเขาได้แต่งงานตามบิดาของเขาโดยถูกบังคับและเขาจะอยู่อย่างมีปัญญา หวังว่าถ้าอิหม่ามซาฟีอีได้เห็นสภาพดังกล่าวแล้ว ท่านอาจเปลี่ยนความคิดเห็นของท่านในการบังคับลูกสาวเพื่อการแต่งงานกัน เสมือนเขาได้มีการเปลี่ยนความคิดของเขาต่อสิ่งที่เกิดขึ้นมากมาย... (คอรอฏอวี : 2/337)

สำหรับการแต่งงานให้กับหญิงที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือหญิงที่มีสติไม่สมประกอบ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ในสังคมมุสลิมปัจจุบันไม่มีการแต่งงานดังกล่าวเกิดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 73.0 และ 92.8 ตามลำดับ เพราะสังคมได้คำนึงถึงผลเสียที่จะได้รับหลังจากการแต่งงาน ดังนั้นการแต่งงานให้กับหญิงดังกล่าวไม่ได้มีขึ้นในสังคมมุสลิมปัจจุบัน

ตอนที่ 2 อภิปรายเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรและการให้ความรู้การศึกษา

ครอบครัวมุสลิมได้ให้ความสำคัญต่อการเลี้ยงดูบุตรชายหรือหญิงตั้งแต่วัยแรกเริ่มจากการตั้งท้องของมารดาจนถึงคลอดและการให้ความดูแลเลี้ยงดูติดต่อกันจนกระทั่งเด็กได้บรรลุนิติภาวะ ฮาดิษท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ให้ความสำคัญต่อการดูแลเลี้ยงดูบุตรเริ่มตั้งแต่มก่อนการแต่งงานคือเริ่มจากการเลือกคู่ครอง ดังคำสอนของท่านนบี ﷺ ที่ได้แนะแนวทางที่ถูกต้องเป็นสุขต่อครอบครัวที่ได้ปรากฏในฮาดิษรายงานโดยอาบูฮุรَيْرَةَ أَنَّ

(تُنكَحُ الْمَرْأَةُ لِأَرْبَعٍ ... فَاطْفَرُ بَدَاتِ الدِّينِ تَرَبَّتْ يَدَاكَ)

ความว่า การเลือกสตรีเพื่อการแต่งงาน ควรเลือกในสี่คุณลักษณะด้วยกัน... และคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดที่ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวในฮาดิษก็คือ จงเลือกสตรีที่เคร่งศาสนาเป็นลำดับที่หนึ่ง ซึ่งจะทำให้ชีวิตการครองเรือนของทั้งสองอยู่เป็นสุข

รายงาน โดยอิหม่ามอัลบุฆอรียะ: 4802 มุสลิม:2661

ท่านนบี ﷺ ได้สอนประชาชาติมุสลิมให้อ่านคู่อาก่อนที่จะร่วมประเวณี ดังที่ได้ปรากฏในฮาดิษรายงานโดยอิบนีมาจาห์

(اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي الشَّيْطَانَ وَجَنِّبَ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنِي)

ความว่า โอ้อัลเลาะห์ จงหลีกเลี่ยง ชัยฏอนให้พ้นจากเรา และพ้นจากลูกหลานของเรา

รายงาน โดย อิบน์มาจะหะ:1919

การเลี้ยงดูบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะในขณะที่สามีภรรยาอยู่ด้วยกันจะไม่มีปัญหาอะไรมาก เพราะทั้งสองได้ช่วยกันดูแลซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบในการดูแลบุตรขณะสามีภรรยาอยู่ด้วยกันเป็นผลที่ดีที่สังคมยอมรับ คิดเป็นร้อยละ 73.8 เพราะทั้งคู่ได้ให้ความรับผิดชอบซึ่งกันและกันต่อการดูแลบุตร แต่หากทั้งสองได้หย่าร้างกัน ก็จะเกิดปัญหาในการเลี้ยงบุตร ใครที่จะรับผิดชอบในการดูแล ในการใช้จ่ายประจำวัน และการเล่าเรียน เป็นต้น ผลการวิจัยครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ภรรยาจะให้ความสำคัญต่อการดูแลเลี้ยงดูบุตรมากกว่าสามี คิดเป็นร้อยละ 69.3 และจะให้ความสำคัญต่อบุตรหญิงมากกว่าบุตรชาย ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความเข้าใจและการยอมรับของผู้เป็นมารดาต่อสภาพความเป็นจริงในสังคมมุสลิมปัจจุบัน ทำให้มารดานั้นต้องยอมรับในการเลี้ยงดูบุตรหลังจากมีการหย่าร้างกัน อีกทั้งในด้านบุตรยังชอบที่จะอยู่ในความดูแลของมารดามากกว่าบิดา และมารดาเองก็เป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุดในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่าผู้เป็นบิดา

ในเรื่องดังกล่าวอัลเลาะห์ได้กล่าวในอัลกุรอานไว้ว่า

﴿ وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ ﴾

(البقرة:233).

ความว่า และมารดาทั้งหลายนั้นจะให้นมแก่ลูกๆของนางภายในสองปีเต็ม สำหรับผู้ที่ต้องการจะให้ครบถ้วนในการให้นม

ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวในฮาดิษโดยรายงาน อิบน์อุมาร์บินซุอัยบว่า

((أَنَّ امْرَأَةً أَتَتْ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنِي هَذَا كَانَ بَطْنِي لَهُ وَعَاءٌ وَحِجْرِي لَهُ حِوَاءٌ وَتَدْبِي لَهُ سِقَاءٌ وَزَعَمَ أَبُوهُ أَنَّهُ يَنْزِعُهُ مِنِّي، قَالَ: أَنْتِ أَحَقُّ بِهِ مَا لَمْ تَنْكِحِي)) مسند الإمام أحمد. (قد سبق تخريجه في الحضانة)

ความว่า มีสตรีท่านหนึ่งได้มาพบท่านนบี ﷺ และเขาได้กล่าวว่า โอ้อัลเลาะห์ จงหลีกเลี่ยง ชัยฏอนให้พ้นจากเรา และพ้นจากลูกหลานของเรา แล้ว ลูกของฉันคนนี้ ท้องฉันนี้แหละเป็นที่อยู่ของเขา และตักฉันนี้แหละเป็นที่ถ่ายของเขา

และเต้านมฉันนี้แหละเป็นที่ค้ำของเขา และบิดาของเขาได้อ้างว่า จะเอาลูกไปจากฉัน ท่านนบี ได้กล่าวว่า เจ้าฉันมีสิทธิในการเลี้ยงดูมากกว่าเขาดรเอาไปที่เขาซึ่งไม่แต่งงาน

รายงานโดย อานูดาวุด: 1938

สำหรับค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้เยาว์ หากสามีภรรยาได้หย่าร้างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่าดังนี้

1. 51.5 % เป็นภาระหน้าที่ในการใช้จ่ายของมารดาต่อผู้เยาว์
2. 30.5 % เป็นภาระหน้าที่ในการใช้จ่ายของบิดาต่อผู้เยาว์
3. 17.9 % เป็นภาระหน้าที่ในการใช้จ่ายของญาติพี่น้องต่อผู้เยาว์

ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า มารดาภาระมากกว่าบิดา ซึ่งตามหลักการแล้ว ภาระค่าใช้จ่ายนี้เป็นหน้าที่ของบิดา แต่ตามความเป็นจริงในสังคมมุสลิมปัจจุบัน เกี่ยวกับการใช้จ่ายดูแลเลี้ยงดูบุตรไม่ค่อยชัดเจนในด้านปฏิบัติตามหลักการศาสนาที่ได้ระบุไว้ว่า การใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรนั้น บิดาเป็นผู้รับผิดชอบ ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในตำราหนังสือฟิกห์ แต่ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ส่วนมากมารดาเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร สำหรับบิดานั้นจะไม่รับภาระค่าใช้จ่ายและหนีไปแต่งงานใหม่กับสตรีอื่นและได้ล้มภาระทุกอย่างที่ต้องรับผิดชอบต่อการดูแลบุตร นี่คือสาเหตุที่ทำให้ขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในสังคมมุสลิมทำให้เกิดผลเสียในการเจริญเติบโตของเด็กในวัยต่างๆ ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยเยาว์ชน บางครั้งไปถึงวัยบรรลุนิติภาวะ

สำหรับการสอนอัลกุรอานและศาสนาให้กับบุตร ผลการวิจัยร้อยละ 78.5 แสดงให้เห็นว่า ส่วนมากบิดามารดาจะส่งบุตรไปเรียนอัลกุรอานและศาสนากับคนอื่นหรือส่งไปเรียนอัลกุรอานตามสถานที่ที่มีอยู่ในทุกๆ มัสยิดหมู่บ้าน โดยเฉพาะเวลานี้ได้มีโปรแกรมสอนอัลกุรอานวิธีใหม่ๆ เช่นการสอนโดยวิธีอิกเกราะหรือ กิรออาตี การเรียนด้วยวิธีนี้ทำให้เด็กเรียนได้เร็ว เพียงแค่หกเดือนเด็กๆ จะได้อ่านกุรอานได้อย่างถูกต้อง

ผลดังกล่าวนี้มีสาเหตุดังนี้

1. อายุของหญิงโสดตอนแต่งงาน
2. ระดับการศึกษาของบิดามารดา
3. การบริการดีมีคุณภาพในการสอนอัลกุรอานที่มีอยู่ในแต่ละหมู่บ้าน

สำหรับการดูแลบุตรและติดตามการปฏิบัติศาสนากิจประจำวันของลูก เช่น การละหมาด ผลที่ได้รับในการวิจัยแสดงให้เห็นว่า

1. 73% คือบรรดาผู้ปกครองได้ให้ความสำคัญมากต่อการอบรมสั่งสอนลูกๆ ให้ปฏิบัติศาสนากิจอยู่ในระดับดี
  2. 97.3% คือผลที่อยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองได้ทำการชี้แนะการกระทำผิดของลูกๆ ในเวลาปฏิบัติศาสนากิจ ดังนั้นผู้ปกครองได้ให้คำแนะนำและสนับสนุนให้ลูกๆ ได้ปฏิบัติศาสนากิจ โดยดีและถูกต้อง เช่นการละหมาด ผู้ปกครองได้กล่าวให้ลูกๆ ทราบว่า การละหมาดนั้นเปรียบเสมือนเสาของศาสนา คนที่ได้ทำการละหมาดคือคนที่ปกป้องศาสนา แต่คนที่ไม่รักษาการละหมาดนั้น ก็เสมือนคนที่ทำลายศาสนา ดังนั้นเราจำเป็นต้องรักษาศาสนาในตัวเราในการปฏิบัติการละหมาดให้ถูกต้อง
- ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวในฮาดิษว่า

((أَنْ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عَمَلِهِ صَلَاتُهُ فَإِنْ صَلَحَتْ فَقَدْ أَفْلَحَ وَأَنْجَحَ وَإِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ...))

ความว่า สิ่งแรกที่อัลเลาะห์จะคำนวณหรือตรวจสอบต่อบ่าวของท่านในวันกิยามะห์ คือ การละหมาด ถ้าหากว่าละหมาดคนได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เจ้านั้นเป็นคนที่ได้ชนะ แต่ถ้าหากว่า ละหมาดของท่านนั้นไม่สมบูรณ์ขาดความถูกต้อง เจ้านั้นเป็นคนที่ขาดทุนและไม่ผ่าน

รายงานโดย อัดตารมีชี: 413

ตอนที่ 3 คือการดูแลทรัพย์สินของผู้เยาว์ ให้คงอยู่และได้กำไร

ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ความเข้าใจของสังคมมุสลิมต่อความหมายของการปฏิบัติกรของวาลีต่อการรักษาดูแลทรัพย์สินผู้เยาว์นั้น อยู่ในระดับปานกลาง เพราะผลที่ได้รับจากการศึกษาของบุคคลเหล่านี้มีดังนี้

1. บิดาเป็นผู้ดูแลทรัพย์สินคิดเป็นร้อยละ 39.5
2. ยายเป็นผู้ดูแลทรัพย์สินคิดเป็นร้อยละ 16.0
3. ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากบิดาเป็นผู้ดูแลทรัพย์สินคิดเป็นร้อยละ 15.8
4. มารดาเป็นผู้ดูแลทรัพย์สินคิดเป็นร้อยละ 13.5

สำหรับการดูแลทรัพย์สินของผู้ที่มีสติไม่สมประกอบ ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า การดูแลของผู้เป็นวาลียังอยู่ในระดับกลาง เพราะผลที่ได้รับในการดูแลทรัพย์สินของผู้เป็นบิดา คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมามารดา คิดเป็นร้อยละ 12.5 ดังนั้นการปฏิบัติการของผู้เป็นวาลีในการดูแลทรัพย์สินของผู้เยาว์ เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับและถูกต้องตามหลักการศาสนาที่ได้บัญญัติไว้ในตำราฟิกห์ โดยส่วนมากแล้วบรรดานักวิชาการฟิกห์ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีสิทธิในการดูแลทรัพย์สินคือบรรดาวาลีที่ได้กล่าวข้างต้น แต่ในกรณีเช่นนี้ ผู้เป็นมารดาสามารถเป็นวาลีได้ ตามคำกล่าวของ อาบีซาอิด อัลอิสตอกอรี อัชชาฟีอี (อัลมุหาซาบ 1/328)

สำหรับค่าใช้จ่ายประจำวันให้กับผู้เยาว์ ผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้คือผู้ที่เป็นผู้ปกครองดูแลทรัพย์สินของผู้เยาว์เองมีดังนี้

1. 61% คือมารดาเป็นผู้รับผิดชอบดูแลในด้านใช้จ่ายให้กับเด็กกำพร้า
2. 65.2% คือบิดามารดาเป็นผู้ดูแลการใช้จ่ายให้กับผู้เยาว์

ผลการวิจัยนี้ได้ให้คำตอบว่า บรรดาผู้ เป็นวาลี คือบิดามารดารับภาระในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับในด้านการลงทุนและพัฒนาทรัพย์สินเพื่อที่จะได้กำไรเพิ่ม ผลการวิจัยได้แสดงดังนี้

1. ร้อยละ 55.8 ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้เป็นวาลีมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการพัฒนาเพิ่มกำไรให้มากยิ่งขึ้น เพื่อมิให้เกิดการสูญเสียทรัพย์สินด้วยการออกซาคัต ดังนั้นการลงทุนในด้านที่ดีหลีกเลี่ยงพ้นจากทางที่ฮะรออม เป็นการบริหารและพัฒนาที่ศาสนาอนุญาตให้
  2. ร้อยละ 53.0 ได้แสดงว่า ผู้เป็นวาลีได้ทำการรักษาทรัพย์สินอย่างเข้มงวด และได้ดูแลอยู่ในระดับปานกลาง
  3. ร้อยละ 80 ได้บ่งชี้ว่า ผู้เป็นวาลีส่วนมากเป็นผู้ชาย
- ผลดังกล่าวนี้ อยู่ในระดับที่สังคมยอมรับและอยู่ในระดับปานกลางและถูกต้องตามที่ศาสนาได้บัญญัติไว้ในอัลกุรอาน

﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ

أَمْوَالِهِمْ﴾ (النساء : 34).

ความว่า บรรดาชายนั้นคือผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดูบรรดาหญิง เนื่องจากที่อัลลอฮ์ได้ทรงให้บางคนของพวกเขาเหนือกว่าอีกบางคน และด้วยการที่พวกเขาได้เข้าไปจากทรัพย์สินของพวกเขา

4. ร้อยละ 47.5 แสดงว่าผู้ดูแลทรัพย์สินส่วนใหญ่อยู่ในวัยอายุ 41- 50 ปี คือเป็นผู้ปกครองที่มีความคิดที่เต็มด้วยความสมบูรณ์และเหมาะสมที่จะเป็นวาลีในการดูแลทรัพย์สิน และสามารถทำการพัฒนาทรัพย์สินให้เพิ่มพูนและมีกำไรมากยิ่งขึ้น

5. ผลที่ได้รับทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับระดับความรู้ของวาลี เพราะการตัดสินใจอย่างถูกต้องและได้รับความสำเร็จ อยู่กับวาลีที่มีความคิดที่สมบูรณ์ด้วยความรู้อย่างรอบคอบ

ดังนั้น ผู้ปกครองที่มีหน้าที่ในการรักษาดูแลทรัพย์สิน ส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาด้านสามัญและศาสนา อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ชานาวิ และผู้ที่จบจากสถาบันปอเนาะที่มีความสามารถรักษาหน้าที่หรืออามานะห์ที่ได้รับไว้ อัลเลาะห์ได้บัญญัติในอัลกุรอานไว้ว่า

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا

بِالْعَدْلِ﴾ (النساء: 58)

ความว่า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงใช้พวกเจ้าให้มอบคืนบรรดาของฝากแก่เจ้าของของมันและเมื่อพวกเจ้าตัดสินระหว่างผู้คนพวกเจ้าก็จะต้องตัดสินด้วยความยุติธรรม

8. ข้อเสนอแนะ สำหรับผู้ปกครอง

1. บิดาหรือผู้ปกครองมุสลิมทุกท่าน ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาลัทธิการกฎหมายอิสลาม โดยเฉพาะหลักการที่เกี่ยวกับครอบครัวมุสลิมในการแต่งงานและทรัพย์สิน เพื่อที่จะได้มาปฏิบัติอย่างถูกต้องตามหลักบัญญัติศาสนา อันจะเป็นผลที่ทำให้เกิดความสุขของครอบครัวมุสลิมในวันข้างหน้า

2. บิดามารดาหรือผู้ปกครองทุกท่าน ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการศึกษาลัทธิการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวทางอิสลามให้มากขึ้น เพื่อจะสามารถอบรมเลี้ยงดูบุตรได้อย่างสอดคล้องกับวิถีทางแห่งหลักบัญญัติอิสลาม

9. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. ผู้รับผิดชอบดูแลชุมชนมุสลิม เช่น สำนักคณะกรรมการอิสลามทุกๆ จังหวัดควรมีบทบาทในการอบรมให้กับหัวหน้าครอบครัวมุสลิมต่อการใช้กฎหมายอิสลาม เพื่อได้นำมาปฏิบัติและดำเนินการดูแลอย่างถูกต้องต่อผู้ที่อยู่ได้ ปกครอง
2. เพื่อสนองความต้องการของเยาวชนมุสลิมในปัจจุบันได้อยู่อย่างสันติสุขไม่ขัดต่อหลักศาสนา ผู้เป็นวาลีควรได้มีการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลามให้มากยิ่งขึ้น เพื่อจะได้มาพัฒนาลูกหลานของเราให้มีความรู้และความเข้าใจต่อศาสนา โดยเฉพาะในการปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน

وصلی اللہ علی نبینا محمد ﷺ وعلی آلہ وصحبہ أجمعین.